

Apteekkimatkat Suomessa - Miten lääkesaatavuutta tulisi arvioida sääntelymuutoksissa

Antti Saastamoinen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto

KKV-päivä 6.11.2024

Esityksen sisältö

- Sääntelijän risteävät tavoitteet saatavuuden ja kustannustehokkuuden välillä
- Apteekkimatkojen mittaaminen ja yksittäisen apteekin merkitys apteekkipalveluiden saatavuudelle
 - Miten saatavuutta olisi tarkoituksenmukaista mitata
- Miten apteekkimatkoja voidaan hyödyntää politiikkamuutoksen arvioinnissa?

Säätelijän risteävät tavoitteet

SAATAVUUS

- Lääkkeet ja apteekkipalvelut tulisi olla saatavilla kohtuullisen matkan päässä väestöstä
- Liian kireäksi asetettu taloussäätely voi vaarantaa saatavuuden

KUSTANNUKSET

- Lääkkeet tulee olla kohtuuhintaisia niin käyttäjille ja yhteiskunnalle
- Liian korkea korvaus kasvattaa apteekkijärjestelmän kustannuksia

KKV tutkii markkinaa laajasti eri näkökulmista. Tässä esityksessä keskitymme saatavuuteen mutta tarkastelussa on ollut tai on parhaillaan myös mm. seuraavat teemat:

- Apteekkien verotus ja kustannukset (ks. KKV, 2023).*
- Apteekkiluvat ja niiden vapautus
- Apteekkien aukioloajat

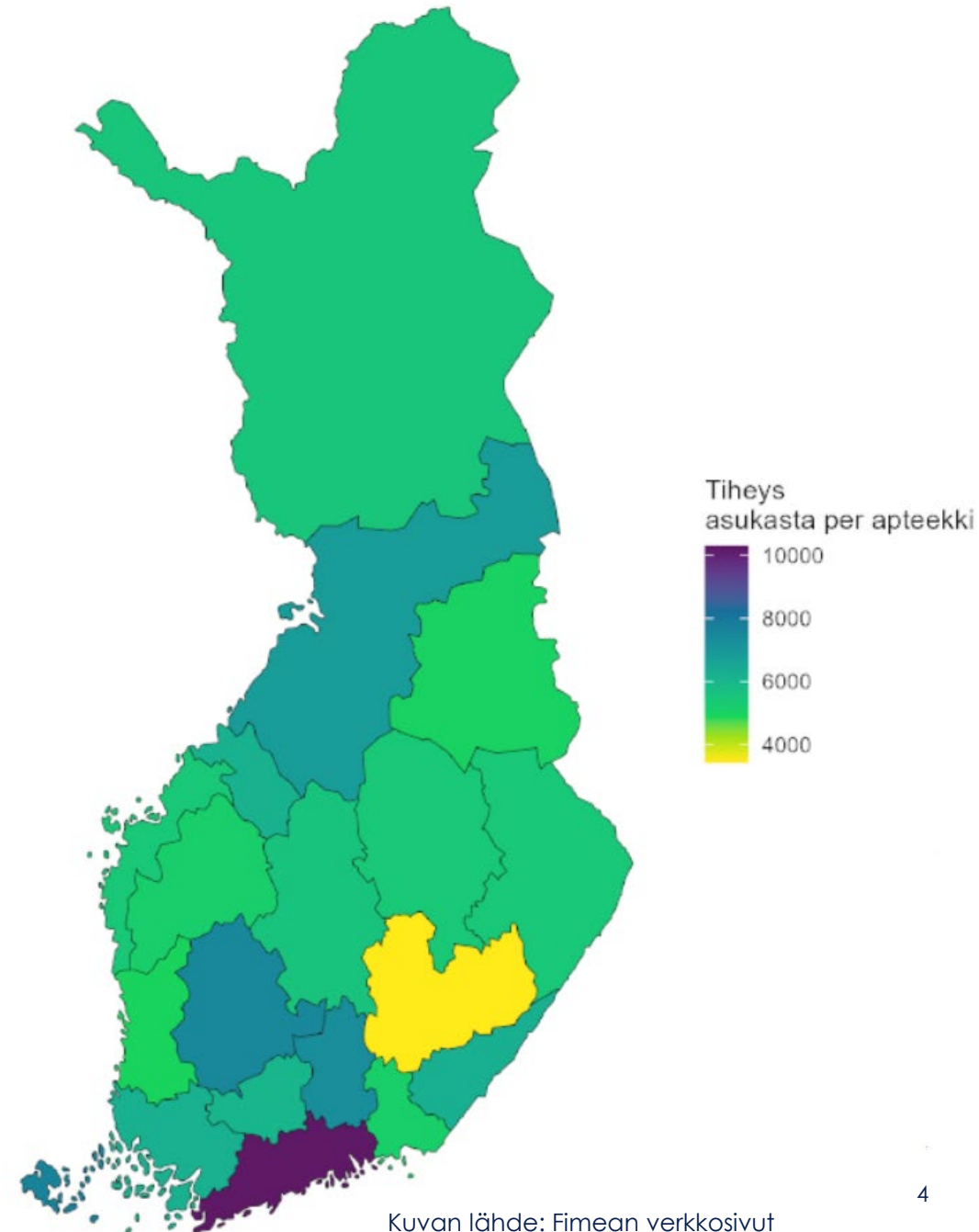
**Apteekeista ja verotuksesta. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tutkimusraportteja, 7/2023.*

Lisäksi KKV on mukana sektorin uudistamista valmistelemissä työryhmissä.

Apteekkien sijaintisääntely Suomessa

Fimea toteuttaa apteekkien määrä- ja sijaintisääntelyä

- Apteekin tulee sijaita sijaintialueellaan (kunta tai kuntaa pienempi alue)
 - Alueen sisällä sijoittuminen on vapaata
- Väestön välimatkoja apteekkeihin ei kuitenkaan varsinaisesti huomioida

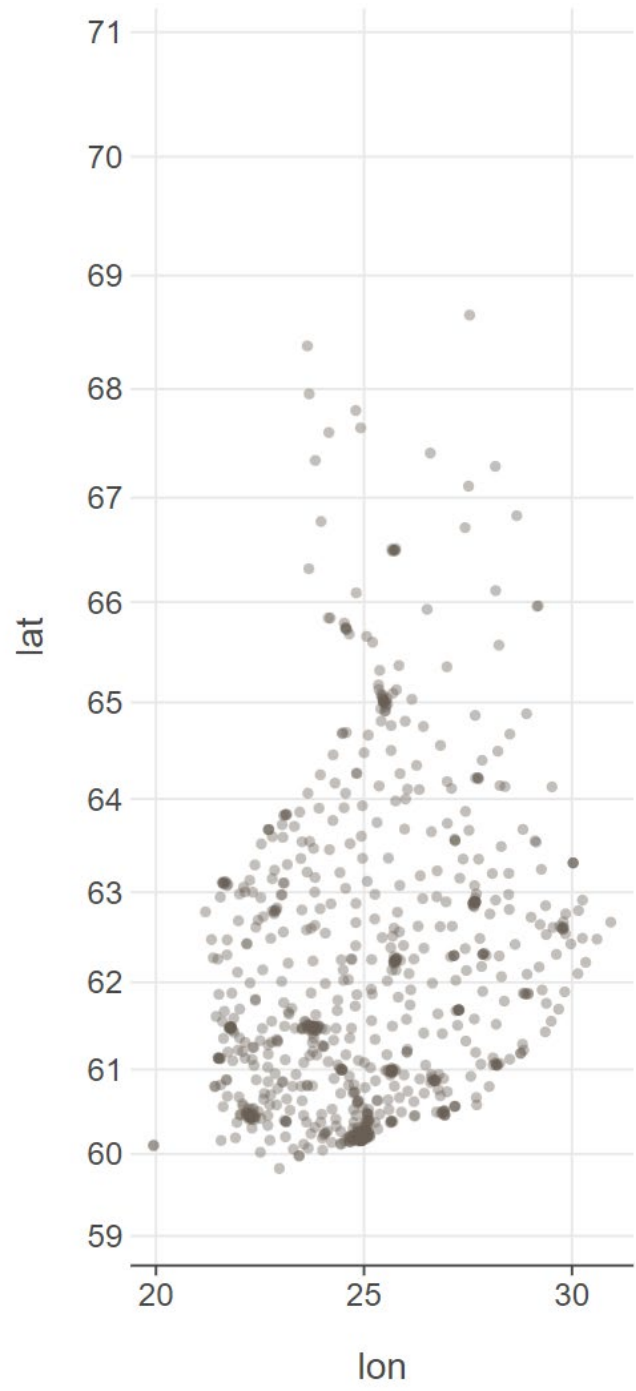
Apteekkimatkat saatavuuden mittarina

- Pelkkään väestöön ja hallinnollisiin rajoihin perustuva saatavuustarkastelu ei huomio välimatkoja
 - Myöskään yksittäisen apteekin merkityksestä lääkesaatavuudelle ei voida sanoa mitään
- KKV kehittää parhaillaan menetelmää (julkaisu tulossa), jolla voidaan tarkastella kunkin apteekin merkitystä apteekkipalveluiden alueelliselle saatavuudelle
 - Kutsumme tätä *saatavuuskeskeisyyden* mittariksi
- KKV:n menetelmää voidaan hyödyntää esimerkiksi siihen, kuinka apteekkitalouteen tehtävät muutokset voivat vaikuttaa lääkesaatavuuteen

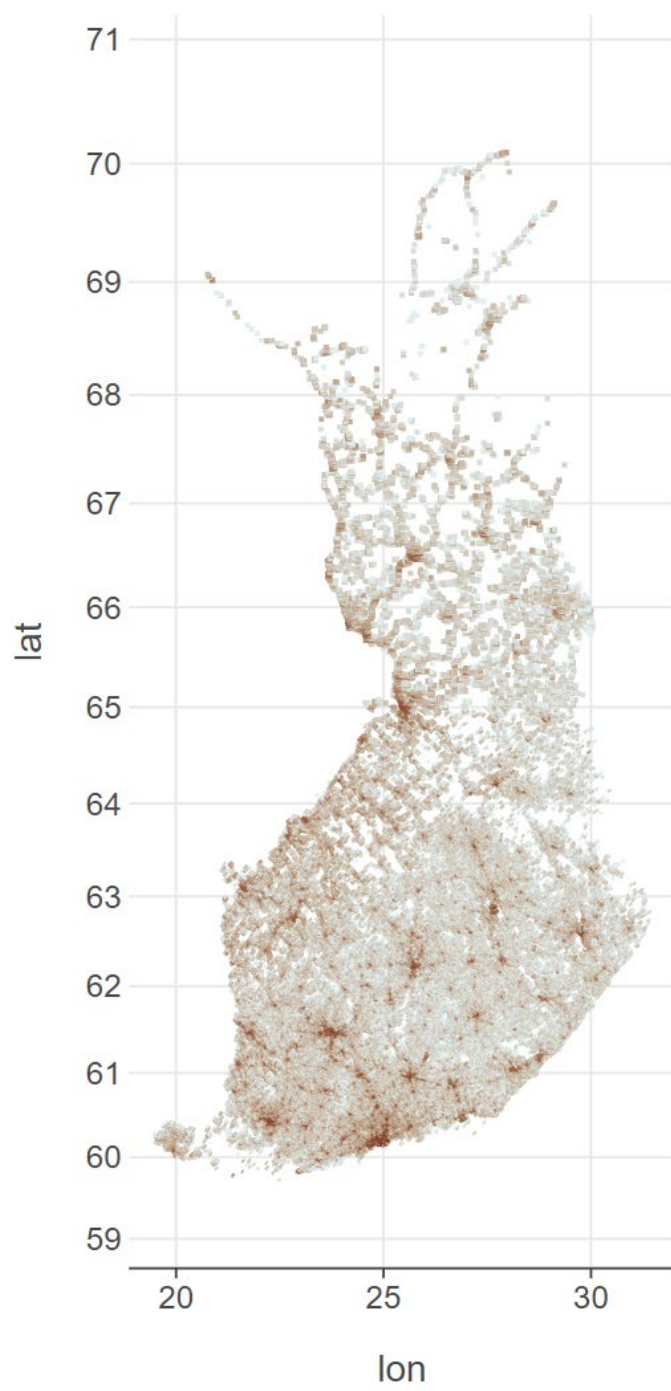
KKV:n saatavuuskeskeisyyden mittari

- Mittarin laskentaan tarvitaan seuraavat tiedot:
 - Apteekkien sijainnit
 - Väestön sijainti ja määrä (1 x 1 km väestöruudut)
 - Tiematkat väestön sijainneista apteekkeihin
- Mittari perustuu apteekkimatkan muutokseen kun lähin apteekki poistuu apteekkiverkostosta
 - Huomioi sen, kuinka suurta väestöä matkan muutokset koskettavat
 - Eri painotukset väestön ja matkojen muutosten välillä ovat mahdollisia, mutta menetelmää sovelletaan niin, että tällaista arvovalintaa ei tarvitse tehdä
- Apteekit on menetelmän avulla mahdollista asettaa saatavuuskeskeisyyden mukaiseen järjestykseen

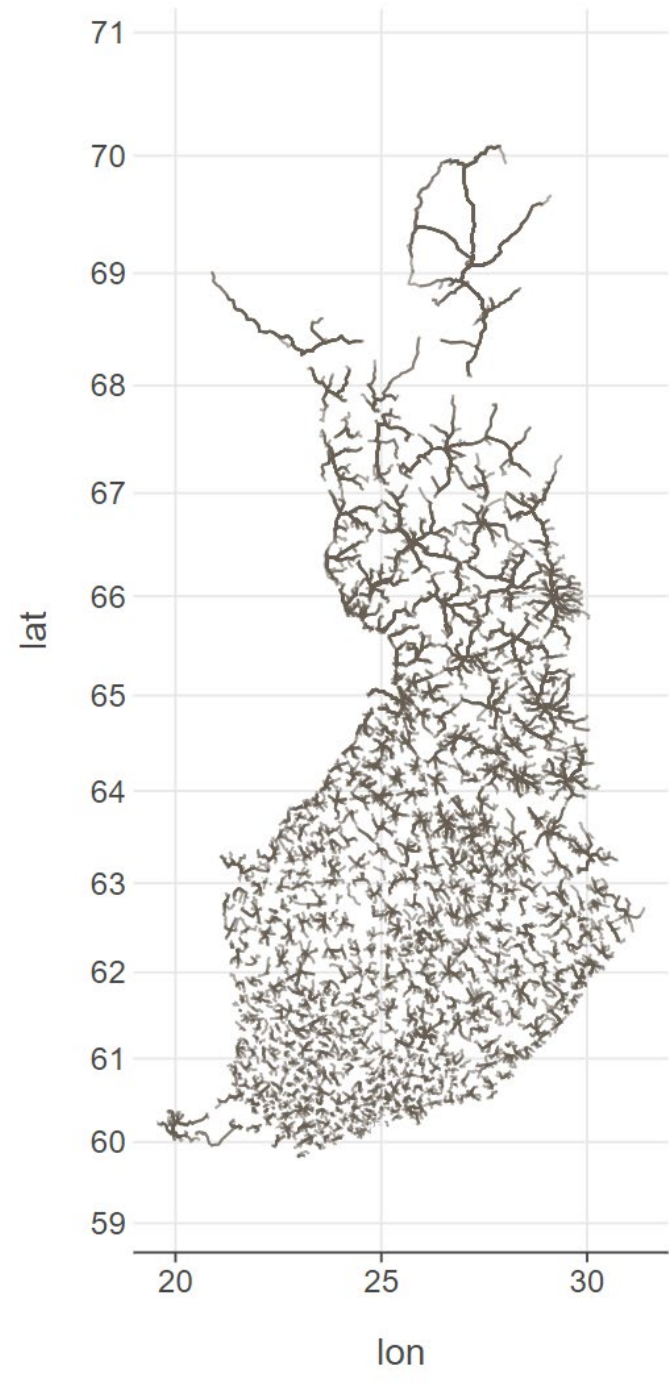
Apteekit

Väestö

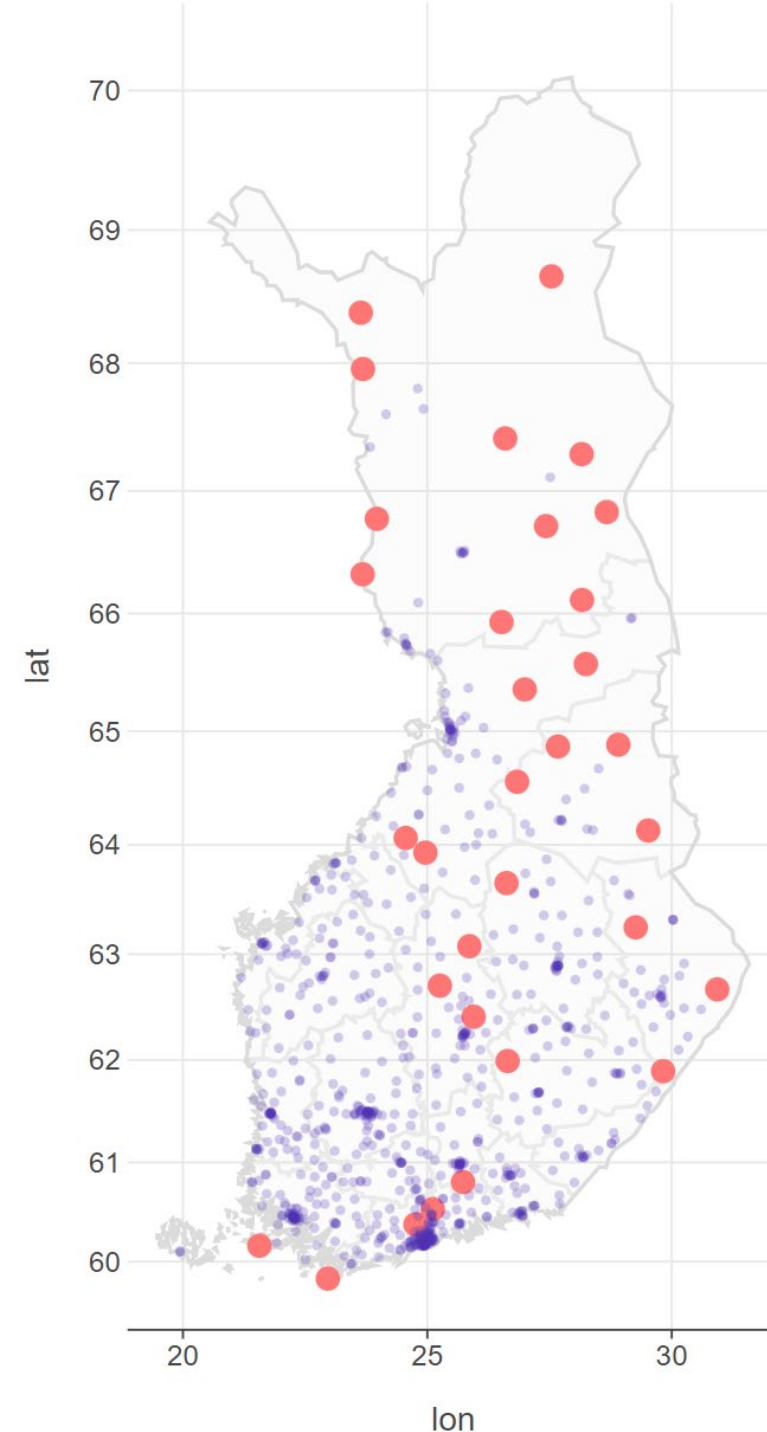

Reitit

Apteekkimatkat ja saatavuuskeskeisyys Suomessa

- Väestön keskimääräinen apteekkimatka on noin 3,7 kilometriä
 - Variaatio on luonnollisesti suurta
- Kun lähin apteekki poistuu, matkan muutos on keskimäärin noin 4,9 kilometriä
- Saatavuuskeskeisimmät apteekit painottuvat suurien välimatkojen alueille
 - Kaupunkialueilla seuraava apteekki on tyypillisesti verrattain lähellä suurta osaa väestöä

Saatavuuskeskeisyys politiikka-analyysin välineenä

- 1) Oletetaan jokin apteekkien talouteen tehtävä politiikkatoimi ja arvioidaan politiikkatoimen vaikutukset kuhunkin apteekkiin
 - 2) Tarkastellaan olisivatko jotkin apteekit riskissä poistua apteekkiverkostosta muutoksen vuoksi ja kohdentuuko muutos saatavuuskeskeisiin apteekkeihin
- KKV on tulevassa selvityksessään tehnyt esimerkinomaista tarkastelua edellä kuvatulla tavalla

Apteekin talous, saatavuuskeskeisyys ja apteekkien tukeminen

- Saatavuuskeskeisyyden tulisi olla olennainen osa myös erillistä apteekkien tukijärjestelmää

	Apteekin saatavuuskeskeisyys	
Apteekin talous	Vähäinen	Suuri
Heikko	Ei perusteita tuelle	Perusteet tuelle
Hyvä	Ei perustetta tuelle	Ei perustetta tuelle

- Tuki tulisi kohdentaa niille saatavuuskeskeisille apteekeille, joilla ei edellytyksiä apteekkitoiminnalle ilman tukea

Yhteenveto

- Apteekkimatkat ovat oleellinen arviointikriteeri apteekkijärjestelmän arvioinnissa
- Sääntelijällä oltava menetelmä, jolla arvioida vaikutuksia saatavuuteen → KKV:n saatavuuskeskeisyyden mittari
- KKV:n kehittämä menetelmä soveltuu yleisemmin erilaisten palveluverkoston analyysiin

Kiitos!

